

Б. М. Ренькас

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки, психології та
управління навчальними закладами

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Технології у системі управління загальноосвітнім навчальним закладом

У статті проаналізовано місце і роль управлінських технологій у системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Здійснено обґрунтування актуальності використання управлінських технологій у системі функцій управління. Охарактеризовано окремі сучасні технології управління.

Модернізація системи управління освітою є одним із основних напрямів у стратегії розвитку освіти у Україні. Важливою ознакою сучасного управління є розвиток управлінських технологій. Практика управління загальноосвітніми навчальними закладами поставила ряд проблем, які обумовлюють теоретичний та методичний пошук оптимальних для сучасних умов управлінських технологій. Обґрунтування необхідності використання управлінських технологій у діяльності загальноосвітнього навчального закладу є актуальним завданням.

Аналіз фахових літературних джерел свідчить, що у сучасних наукових розробках значну увагу приділяють характеристиці не тільки економічних, педагогічних, організаційних умов управління навчальними закладами, а і технологіям управління. У працях вітчизняних науковців В. Бондара, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікової, Ю. Конаржевського, Ю. Мальованого, В. Беспалько, Т. Лукіної, І. Підласого, Є. Хрикова та ін. детально розкрито та проаналізовано управлінські технології педагогічного аналізу, педагогічної діагностики, освітнього моніторингу, експертизи освіти, прогнозування тощо.

Разом з тим, використання управлінських технологій у контексті модернізацій управлінських функцій керівника загальноосвітнього навчального закладу залишається актуальною теоретичною та методичною проблемою.

Технологія розглядається як сукупність форм, методів і способів будь-якого процесу, спрямованих на досягнення поставлених цілей. Звідси, технологія управлінська – це сукупність форм, методів, засобів впливу суб'єкта управління на об'єкт управління з метою досягнення якіснішого результату [3: 222].

Поняття "якість" у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі є бажаною складовою результату будь-якої діяльності. Однією з необхідних умов досягнення якісного результату є застосування сучасних управлінських технологій. Технологічність управлінської діяльності, таким чином, стає

важливим чинником. Технологічність розглядаємо як сукупність властивостей, які передбачають системність і послідовність спрямування, визначення і побудови елементів процесу управління, що відбувається на основі урахування зв'язку, узгодженості ступенів і етапів.

Особливого значення технологічність набуває у діяльності керівника під час здійснення ним управлінських функцій. Функції управління на практиці реалізуються засобами технологічних процесів.

Очевидно, що на сьогодні функції управління набувають інноваційних ознак внаслідок застосування управлінських технологій моніторингу, кваліметрії, експертизи, маркетингу, стратегічного планування, SWOT-аналізу, моделювання тощо. Використання їх є адекватним реагуванням на виклики зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування загальноосвітнього навчального закладу, запорукою його розвитку.

В основі процесу управління загальноосвітнім навчальним закладом знаходиться інформація про процеси та явища, що склалися. Інформаційна база є результатом здійснення функції аналізу. Ефективним засобом створення інформаційно-аналітичної бази управління у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі є технології моніторингу. Теоретичною базою для розробки моніторингових моделей є праці Г. Єльникової, О. Касьянкової, О. Орлової, З. Рябової та ін. Ними обґрунтована структура моніторингу, принципи його організації, функції і напрями.

На думку науковців, у загальноосвітніх навчальних закладах моніторингова функція забезпечує постійні локальні та загальні спостереження з метою їх подальшої корекції та приведення всіх видів діяльності у відповідність до визначених цілей [2: 3-4].

Технологічність моніторингу досягається внаслідок використання циклу операцій, процедур. Розроблення технологічний циклу моніторингу передбачає обов'язкові операції, до яких належать: визначення мети та завдань; визначення об'єкту; визначення процедур та їх термінів; підбір та навчання виконавців; вибір методів дослідження; визначення критеріїв та показників оцінювання.

Сучасне управління потребує технологій, які дозволяли б створювати базові моделі аналізу та оцінки якості діяльності. Такою технологією є кваліметрія. Процеси, ґрунтовані на її принципах, дають можливість кількісно оцінити якісні показники. Такі підходи описані у роботах вітчизняних науковців О. Ануфрієвої, Г. Дмитренка, Г. Єльникової та ін.

Кваліметричні моделі розглядають як технологію оцінювання якості діяльності шляхом створення відповідної моделі бажаного стану об'єкта (якість) через виділення параметрів (напрямів розвитку), факторів (складних властивостей) і критеріїв виявлення факторів (простих властивостей) [4: 82].

Показники, які використовують у базовій кваліметричній моделі, мають базуватися на основних принципах, які забезпечують її технологічність:

- системність охоплення параметрами всіх напрямів діяльності;
- повнота, конкретність та однозначність критеріїв;
- кількісне оцінювання кожного критерія, фактора, параметра.

Важливого значення для аналізу та контролю діяльності сучасного загальноосвітнього навчального закладу набуває технологія експертизи. Розглядаються індивідуальні та колективні технології експертизи, застосування котрих сприятиме, з нашої точки зору, ефективній реалізації управлінських функцій.

До індивідуальних віднесено: рейтинг, самооцінку, парне порівняння, інтерв'ю, метод аналітико-експертної оцінки, морфологічний.

Колективними є: метод комісій, метод генерації ідей, метод мозкового штурму, метод Делфі, метод евристичного прогнозування, метод узагальнених характеристик, метод консиліуму, метод суду, метод шкали, графічного рейтингу, вимушеного вибору, описовий метод [1: 24].

За висновками О. С. Боднар, аналітичного експертно-моніторингового спрямування набуває функція контролю. Збільшення довіри суспільства до контрольних процедур можливе лише за умови використання апробованих та адаптованих до регіональних особливостей управлінських технологій аналізу та оцінки педагогічних процедур [1: 171].

Планування як функція управління у межах загальноосвітнього навчального закладу є традиційним процесом управлінської діяльності. У сучасних умовах, окрім усталених, набувають суттєвого значення інноваційні форми планування, такі як стратегічне планування, які донедавна не використовувались у системі функцій управління керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Стратегічне планування – довгострокове комплексне планування, орієнтоване на кінцеві результати. Технологія стратегічного планування у загальноосвітньому навчальному закладі розглядається нами як процес розробки місії, цілей на основі аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища навчального закладу [4].

Зазначені технології управління у системі функцій управління покликані оптимізувати та істотно удосконалити діяльність керівника загальноосвітнього навчального закладу. Результатами використання управлінських технологій можуть бути:

- якісно нові проекти, плани, програми;
- удосконалений аналіз та контроль навчально-виховного процесу;
- ефективні управлінські рішення.

Сучасні управлінські технології є факторами управлінської діяльності, які, завдяки багатоваріантності методологічних підходів, створюють широкий спектр можливостей для моделювання явищ, процесів, структур у навчальному закладі.

Управління з застосуванням таких технологій може набути ознак та характеристик ефективного. Окрім того, ефективність застосування управлінських технологій залежить:

- від урахування специфіки управлінської функції;
- адаптації технології до особливостей навчального закладу;
- готовності керівників до їх застосування;
- рівня знань, умінь та навичок щодо використання тощо.

Список використаних джерел та літератури:

1. Боднар О. С. Управління аналітико-експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону (теоретико-прикладний аспект) : монографія / О. С. Боднар. – Тернопіль : Крок, 2013. – 544 с.
2. Даниленко Л. Особливості лідерства в управлінській діяльності / Лідія Даниленко // Упр. освітою : часопис для кер. освіт. галузі. – 2014. – N 4. – С. 3-5.
3. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія / Л. І. Даниленко ; [рец.: В. І. Бондар, В. Ф. Паламарчук, В. І. Маслов]. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.
4. Ренькас Б. М. Взаємодія зовнішнього і внутрішнього середовища як фактор ефективного управління загальноосвітнім навчальним закладом / Б. М. Ренькас // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції "Інноваційний підхід управлінні навчальними закладами" : 10 квіт. 2014 р. / Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 210 с.

Б. М. Ренькас

Технологии в системе управления общеобразовательным учебным заведением

В статье анализируется место и значение управленческих технологий в системе управления общеобразовательным учебным заведением.

Обоснована актуальность управленческих технологий в системе функций управления. Дана характеристика отдельных современных технологий управления.

B. Renkas

Technologies in the management system of secondary educational establishments

The article analyzes the place and the role of administrative technologies in the management of secondary schools. Justification for relevance of administrative technologies application in the system of management functions is done. Some modern management technologies are characterized.